

FAO HALLGATÓI MOBILITÁSOK MAKROGAZDASÁGI MUTATÓKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEI AFRIKÁBAN

JANIK HENRIETTA

Bevezetés

A 21. században a világ számos globális kihívással szembesül, ezek között kiemelkedő jelentőségű a népesség folyamatos növekedése. Tény, hogy várhatóan a világ globális lakossága több, mint 11 milliárd fölé fog emelkedni és ezzel párhuzamosan jelentős mértékben emelkedik a klímaváltozás hatása is. A klímaváltozás miatt arra kell felkészülnünk, hogy a jelenleg meglévő agroökológiai potenciál földrajzi és területi struktúrája, valamint a termékbiztonság várhatóan át fog alakulni. Olyan folyamatok indulhatnak el, melyek a klímaváltozás következtében fellépő migrációs nyomást fogják erősíteni a fejlett országok irányába. A világban végbemenő globális kihívások jelentős része a fejlődő országokban fog koncentrálni és ezek lesznek azok a területek, ahol a leginkább kérdéses lesz az ENSZ fenntartható fejlődéséhez kapcsolódó, 2030-ig elerendő stratégiai-fejlesztési célok mennyire valósíthatóak meg akár a szegénység felszámolása, akár az éhezés megszüntetése, akár az egészség és jólét vagy a minőségi oktatás területén. Ebből a szempontból a humán erőforrás fejlesztésének kiemelkedő jelentősége van, melyben a felsőoktatás, mint az oktatási tevékenység része mindig is meghatározó szerepet játszott. Ez nem csak a fejlődő világ, hanem a világ egészének is globális problémája, mely probléma megoldásához képes hozzájárulni az élelmiszergazdasági képzés, ezen belül az agrárképzés is. A bolygó egészét jellemző kérdés, hogy a fejlődő világ hogyan képes a jelenleginél nagyobb hatékonysággal megfelelni azoknak a kihívásoknak, melyek megoldása túlzás nélkül mind a fejlődő, mind a fejlett országok szempontjából a stabil fenntartható fejlődésnek meghatározó mérföldköve lehet. Ennek egyik lehetősége, hogy a fejlődő országokból érkezzenek tanulni akaró ambiciózus fiatalok a fejlett országokba, többek között Magyarországra is, majd az itt megszerzett tudással felvértezve érkezzenek aztán vissza hazájukba. Jelen tanulmány bemutatja az afrikai országokból hazánkba érkező FAO ösztöndíjat nyert hallgatók létszámeloszlását és összefüggést keres a makrogazdasági mutatók és a hallgatói mobilitások és a nemzetközi migráció valószínűsége között a küldő afrikai országokat illetően, felhasználva a lineáris regresszió analízist, mint statisztikai módszert. Magda et al. (2017) szerint az agrár- és élelmiszertermelés munkaerő utánpótlásának folyamatosága a képzési rendszer jelentős megújítását igényli. Szükséges a korszerű ismeretek oktatása, a gyakorlatorientált képzés megvalósítása, a technológiai fejlődés köve-

tése és a menedzseri ismeretek arányának növelése. A jövő jelentős kihívásokat hoz, amelyekre fel kell készülni. A tudomány és a technika fejlődésével az oktatásban új kihívások jelennek meg, a tudás egyre inkább gazdasági tényező (Magda et al., 2008).

A hallgatói mobilitások szerepe

A hallgatói mobilitás az oktatás nemzetköziesedésének egyik leginkább látható eleme (Byram és Dervin, 2009; Kovács és Tarrósy, 2017; Lukács et al., 2020). Alapvető célja egyrészt az európai identitás és polgárság megerősítése, tudatosítása, az európai kulturális sokszínűség és multikulturalizmus elősegítése (King és Ruiz-Gelices, 2003), másrészt a külföldi tapasztalattal felvértezett munkavállalók hatékonyabb tudáshasznosítása (Honvári, 2012) – magával a munkavállalási célú migrációval egyébként számos tanulmány foglalkozik részletesen (Bite et al., 2020). A külföldi tanulmányok jelentős előnyökkel járnak a hallgatók tanulási folyamatában és kompetenciáik fejlesztésében:

- olyan elméleti tudást lehet megszerezni, mely a küldő intézményben nem vagy alacsonyabb szinten biztosított;
- társadalmi, gazdasági és kulturális tapasztalatok szerezhetőek a fogadó országban;
- sikeres tanulmányokat lehet folytatni az alapvetően határokon átívelő tudományterületeken, szakmákban (például nemzetközi jog, nemzetközi üzlet stb.);
- nemzetközileg összehasonlítható nézeteket lehet megismerni;
- szélesíthető és árnyaltabbá tehető a látókör a különböző kultúrák megismeréséből nyerhető tapasztalatokon keresztül;
- interkulturális kommunikációs technikák sajátíthatók el, valamint interkulturális kompetenciák fejleszthetők (Bracht et al., 2006).

A hallgatói mobilitás több milliárd dolláros iparág: évente 30 milliárd USD-t tesz ki, vagyis az OECD országoknak nyújtott szolgáltatások kereskedelmének 3%-át (Gargano, 2009).

Migráció vagy mobilitás?

Fogalmilag a migrációt és a mobilitást néha felcserélhető módon használják, máskor pedig külön ötletként kezelik. Először is, a „mobilitás” a földrajzi mozgás rövidebb (tizenkét hónapnál rövidebb) periódusát jelezheti; következésképpen a „migráció” hosszabb távú (több, mint tizenkét hónapos) hallgatói mozgást ír le. Ez utóbbi időkezetet az ENSZ használja, és sok, de nem valamennyi migrációs adatbázis elfogadja. Például az IOM (International Organization for Migration) meghatározott időintervallum nélküli definíciót használ. A mobilitás és a migráció közötti kettősséget azért kritizálták, mert nem írták le, hogyan lehet a földrajzi mozgást egy okból elindítani és egy másik miatt folytatni, és hogy a migráció és a visszatérés olykor tervezett, máskor azonban nem előre tervezhető. Hasznosabb a „mobilitást” a mozgás képességének tekinteni, ami sok kutató szerint napjainkban egyre növekvő jelentőségű

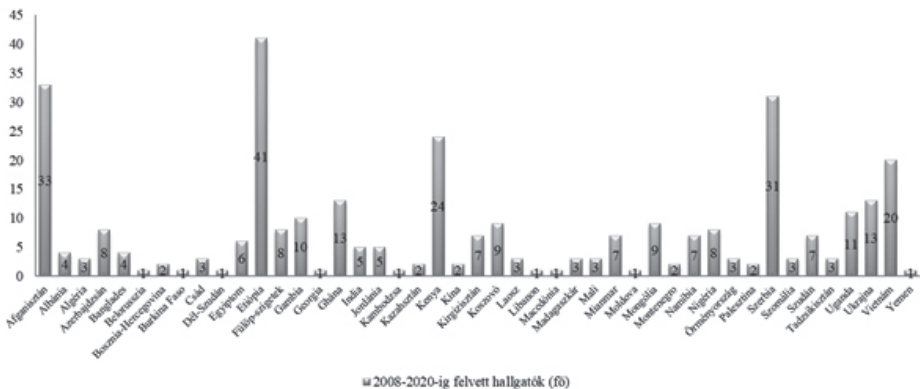
(Adu, 2019). Ebben a tanulmányban az ENSZ definíciójának megfelelően elsősorban a „migrációt” fogom használni hosszabb távú, több, mint tizenkét hónapos nemzetközi mozgásokra, szemben a rövid távú „utazásokkal”, és fenntartom a „mobilitás” szót, hogy ezt jelenthesse „a nemzetközi vándorlás képessége” (Tarrósy, 2014).

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) ösztöndíj program

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete (angolul Food and Agriculture Organization of the United Nations, FAO) az ENSZ szakosított szervezete, amelynek fő feladata az élelmezésbiztonság megvalósítása. A FAO semleges fórumként szolgál a fejlett és fejlődő országok közötti egyenlő tárgyalásoknak, szakmai együttműködésnek. Egyúttal tudás és információ forrása a tagországok számára mezőgazdaságuk, halászatuk, erdőgazdálkodásuk fejlesztésében, élelmiszerellátásuk biztosításában. Popp et. al (2019) szerint a jelenlegi élelmiszer-ellátási rendszerek nem lesznek képesek fedezni az általuk vizsgált modellben szereplő afrikai országokban egyre növekvő élelmiszer-keresletet.

A FAO 2008-ban ösztöndíj programot hirdetett külföldi diákok számára mezőgazdasági termelés fejlesztése területeken, Magyarország négy egyetemére. Fő cél a mezőgazdasági termelés fejlesztése, ezért az ajánlat a fő mezőgazdasági területekre terjed ki. Kézenfekvőnek tűnő lehetőség a még meglévő és valószínűleg egyre kevésbé kihasznált felsőoktatási kapacitások kamatoztatása a külföldi hallgatók képzésében (Lakner, 2012).

A FAO ösztöndíj program célcsoportjai külföldi diákok mezőgazdasági termelés fejlesztése területeken, az ország négy egyetemére vonatkozóan. A fő cél a mezőgazdasági termelés fejlesztése, ezért az ajánlat a fő mezőgazdasági területekre terjed ki. A Magyar Kormány az ösztöndíjas program során a következőket fedezi: jelentkezési költségek, oktatási költségek a tanulmányi időszak alatt, alapvető könyvek, jegyzetek költsége, kollégiumi elhelyezés, havi fix összegű ellátmány a megélhetés fedezésére.

1.ábra: 2008-2020 között felvett FAO hallgatók küldő országokénti megoszlása (saját kutatás)

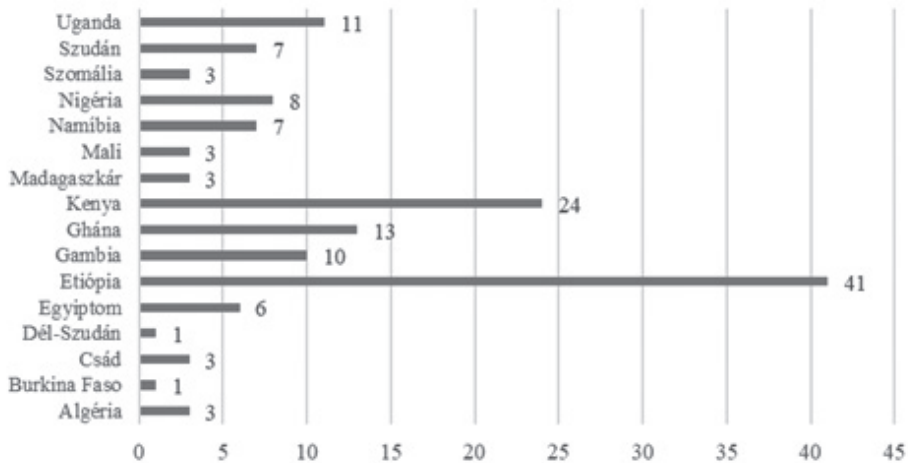
A hallgató a tanulmányi ideje alatt a magyar állampolgárságú hallgatókkal azonos egészségügyi ellátásban részesül. Az ösztöndíj csak a hallgató költségeinek fedezésére szolgál, annak keretében a családtagok nem támogathatók. Az egyes kurzusok csak megfelelő létszám esetén indulnak.

A programban 2008 és 2020 között 45 ország vett részt, az ösztöndíjra összesen 339 hallgató kapott lehetőséget. Jelen tanulmány az afrikai országokra helyezi a hangsúlyt, arra keresi a választ, hogy van-e összefüggés az egyes afrikai küldő országok nem pénzügyi mutatóinak értéke és a mobilitási hajlandóság, azok valószínűsége között.

A vizsgálatban a következő 16 afrikai ország szerepel: Algéria (Észak-Afrika), Burkina Faso (Nyugat-Afrika), Csád (Közép-Afrika), Dél-Szudán (Kelet-Afrika), Egyiptom (Észak-Afrika), Etiópia (Kelet-Afrika), Gambia (Nyugat-Afrika), Ghána (Nyugat-Afrika), Kenya (Kelet-Afrika), Madagaszkár, Mali (Nyugat-Afrika), Namíbia (Dél-Afrika), Nigéria (Nyugat-Afrika), Szomália (Kelet-Afrika), Szudán (Észak-Afrika), Uganda (Kelet-Afrika). A rendelkezésre álló hiányos adatok miatt Szomáliát kivettem egyes vizsgálati mintákból.

A küldő országok Afrikán belüli területi elhelyezkedését vizsgálva felmerül a kérdés, hogy miért pont ezek az országok indítanak hallgatókat a fejlett országok, jelen esetben Magyarország felé (Tarrósy, 2020; Tarrósy, 2017). Van-e összefüggés a népesség, a GDP (Gross Domestic Product), a HDI (Human Development Index), az MPI (Multidimensional Poverty Index) és a GCI (Global Competitiveness Index) indexek, valamint a FAO ösztöndíjat elnyert hallgatók mobilitási hajlandósága, annak valószínűsége között.

Az afrikai felsőoktatási intézmények általában háttérbe szorított pozícióval rendelkeznek a tudástermelési- és terjesztési folyamatokban. Az 1980-as évek óta az

2. ábra FAO ösztöndíjasok száma Afrikában (saját kutatás)

▲ *A FAO budapesti regionális központjának megnyitó ünnepsége.*
Forrás: <http://www.fao.org/europe/news/detail-news/es/c/394290/>

afrikai felsőoktatási intézmények több régióban komolyabb kihívásokkal szembe-
sültek fejlődésük számos területén. Az ágazat fő kihívásai azóta a napjainkban egyre
gyakrabban alkalmazott kifejezés, az ún. agyszívás, a programok minőségének
romlása és relevanciája, a korlátozott infrastruktúrával rendelkező egyetemeken
lévő hatalmas beiratkozási nyomás, a gyenge kutatási eredmények és a globális
változásokkal való megbirkózás nehézségei voltak. Ezenkívül sok afrikai ország
felsőoktatási szektorban betöltött szerepe pusztán méretük, törekény társadalmi-
gazdasági helyzetük és gyenge minőségű oktatási infrastruktúrájuk miatt kevésbé
versenyképes (Woldegiorgis és Doevenspeck, 2015).

A szubszaharai Afrika beiratkozott főiskolai hallgatói háromszor nagyobb
valószínűséggel tanulnak szülőföldjükön, mint más régiók hallgatói, és számuk az
utóbbi években gyorsan nőtt. Ebben a régióban a 18-22 éves korosztály 4%-a tanul
tovább a felsőoktatásban (UNESCO 2020). Noha az afrikai demográfiai és gazda-
sági tendenciák miatt egyértelmű, miért növekszik a felsőoktatás iránti kereslet a
régióban, viszonylag keveset tudunk arról, hogy milyen felsőoktatási intézményben
tanulnak tovább, vagy melyek a kiutazó hallgatói mobilitás következményei a régió
gazdasági és társadalmi fejlődésére (Kritz, 2011). A vizsgált 16 országból csupán
Algéria és Egyiptom nem tartozik a szubszaharai afrikai országok közé. Egy külön
tanulmányban megvizsgálándó, hogy ezek a hallgatók a belföldi mobilitás mellett
a külföldön megszerzett tudást hogyan hasznosítják, valamint végzést követően
egyáltalán visszatérnek-e hazájukba vagy inkább Nyugat-Európa felé orientálódnak.

A küldő országokban a felsőoktatási hallgatók migrációjának növekvő jelentősége
összhangban áll a visszatérő, mobilitásukat befejező migráns hallgatók potenciális
előnyeinek és az ismeretátadáshoz, az agygyarapodáshoz és a készségek elsajátításá-
hoz való hozzájárulás, valamint a gazdasági fejlődéshez való lehetséges hozzájárulás
növekvő elismerésével (Satti és Nour, 2020).

FAO ösztöndíjas hallgatók küldő országainak makrogazdasági mutatói

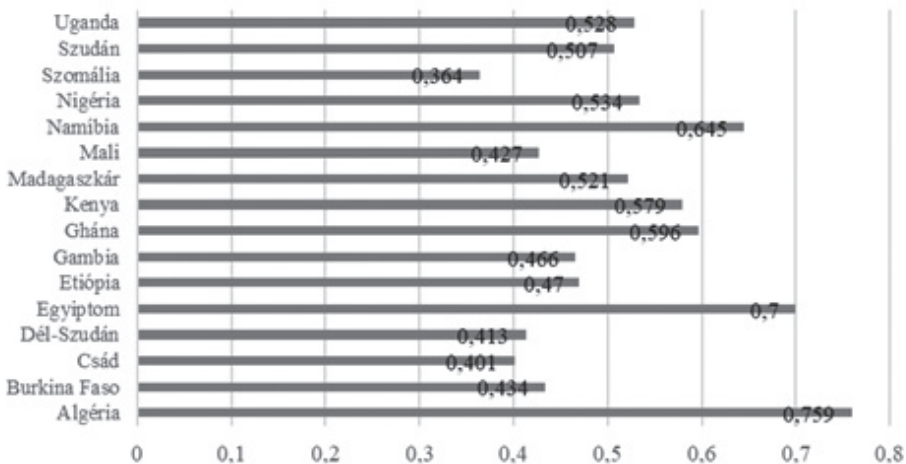
Zelenkov és Lashkevich (2020) szerint a humán tőke fejlettségét és a fejlődő országok-
ban a tudás megszerzésének és felhasználásának folyamatait átlagosan magasabbra

értékelik, de a tudás teljesítményre gyakorolt hatása alacsony. Az intézmények állapota a fő tényező, amely akadályozza a fejlődő országok életminőségének javulását. Az intézmények fejlettségi szintjének növelése, valamint az innovatív fejlődés egyéb területeinek (oktatás, tudás és technológia, infrastruktúra) ösztönzése nélkül a HDI (Human Development Index) érték csökkenni fog.

Az országok fejlettségének összehasonlítására különböző mutatókat is használnak. Ma már nem lehet egy ország eredményeit, fejlődését egyetlen mérőszámmal, csak a GDP-növekedés szempontjából értékelni, mert noha a mutató a gazdasági termelés mérésére kiválóan alkalmas, az általános jólét jelzése tekintetében már számottevő hiányosságai vannak. Világszerte a legelismertebb közgazdászok munkálkodnak azon, hogy új mutatókat dolgozzanak ki, melyek jobban tükrözik a 21. századi társadalom, nemzet és gazdaság egészének állapotát, és alkalmasak a változások összehasonlítására, megbízható elemzések készítésére. Az indexkreálási láz abból az igényből fakad, hogy a politikai és üzleti vezetők minél behatóbb képet kapjanak a világról, megértsék annak bonyolult, globalizált folyamatait, és ezek ismeretében hozhassanak megalapozott döntéseket. Az Európai Bizottság például olyan átfogó környezeti mutatót kíván kidolgozni, mely az éghajlatváltozás, a biológiai sokszínűség, a levegőszennyezés, a vízfelhasználás és a hulladéktermelés terén végbemenő változásokat egyaránt figyelembe veszi.

Módszertan

A lineáris regresszió analízis - mely egyike a leggyakrabban alkalmazott statisztikai eljárásoknak - egy olyan módszer, melynek segítségével egy vagy több változó értékeiből rendre megbecsülhető egy másik változó értéke. A lineáris regressziószámítás során a változók adatait egy koordináta rendszerben ábrázolhatjuk, ahol a vízszintes tengely a független és a függőleges tengely a függő változó. Az össze-

3. ábra A vizsgált országok HDI indexe (Human Development Report (2019) alapján saját kutatás)

tartozó értékpárokat pontdiagrammmal ábrázoljuk. Az eljárás során a pontthalmazra leginkább illeszkedő egyenest (regressziós egyenes) keressük. A leginkább illeszkedő azt jelenti, hogy az egyes pontok a regressziós egyenestől függőleges irányban vett távolságainak, vagyis a hibáknak a négyzetes összege a lehető legkisebb. A regressziós egyenes jellemzésével tulajdonképpen a változók közötti kapcsolatot is le tudjuk írni. A két változó közötti kapcsolat irányáért és a kapcsolat szorosságáért két faktor a felelős: az egyik az egyenes meredeksége, a másik a pontok egyenestől való távolsága. A két változó közötti kapcsolatot leíró egyenlet alakja $y=a+bx$.

Az emberi fejlettségi mutatót (Human Development Index, HDI) az ENSZ vezette be, három dimenziója van: a várható élettartam hossza, melyben fontos az egészség megőrzése, az iskoláztatás (az írástudástól kezdve a diplomások számáig), a megfelelő életszínvonal biztosítása, a jövedelem, a vásárlóerő stb.). Ennek megfelelően az országoknak azonos szintű HDI esetén is nagyon különböző GDP-jük lehet és fordítva, azaz egyes országoknak hasonló szintű jövedelem esetén igen eltérő emberi fejlettségi mutatójuk lehet (Vértesy, 2015). Amennyiben a két ismérv között lineáris kapcsolat áll fenn, (pontjai megközelítőleg egy képzeletbeli egyenesre esnek), akkor a képlettel definiált ún. lineáris korrelációs együttható segítségével számszerűsíthetjük a kapcsolat erősségét és irányát.

Az első hipotézisem, hogy minél nagyobb egy küldő ország HDI mutatója, annál több ösztöndíjas hallgató érkezik onnan Magyarországra.

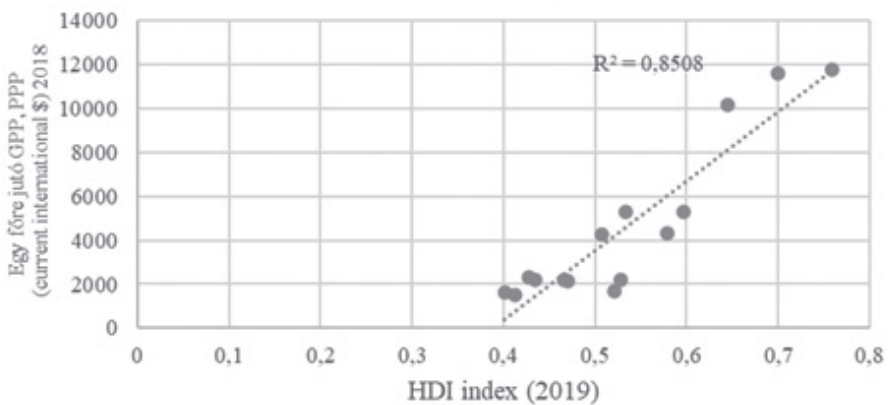
^ Az Afrikán belüli akadémiai mobilitási rendszer: ösztöndíj a mesterek, a doktori és az alkalmazottak mobilitása számára. Forrás: <https://regionweek.com/the-intra-africa-academic-mobility-scheme-scholarship-for-masters-doctoral-and-staff-mobility/>

A három legtöbb FAO hallgatót adó ország: Etiópia, Kenya, Ghána. Ezen országok HDI indexe 0,47, 0,579, 0,596 értékekkel a vizsgált 16 ország között a középmezőnyben szerepel (4. ábra). Megállapítható, hogy a legnagyobb HDI mutatóval rendelkező Algéria (0,759) és Egyiptom (0,7) csupán 3 és 6 hallgatót küldött Magyarországra, tehát nincs érdemi összefüggés a HDI mutató értéke és a küldött hallgatói létszám között ezen ösztöndíjtípus esetében.

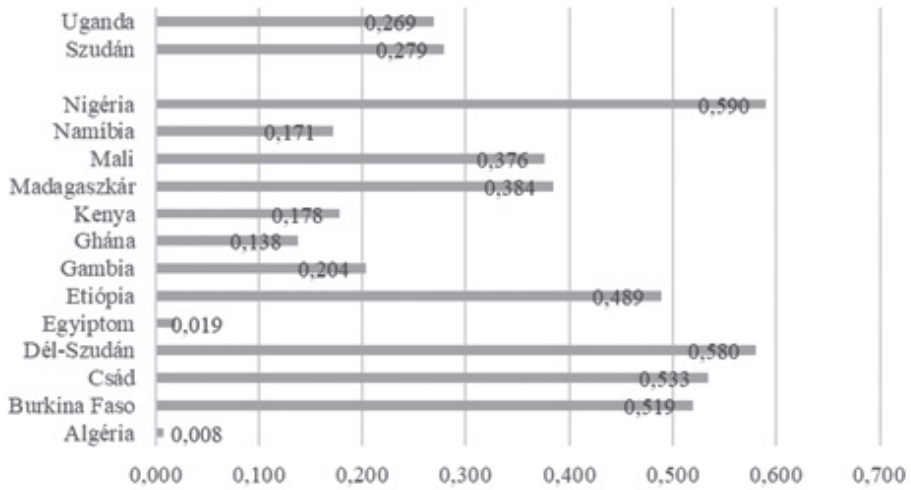
A 4. ábrán látható, hogy a HDI és az egy főre jutó GDP között azonban igazán erős pozitív korreláció ($r=0,92$) állapítható meg, ami nem meglepő, hiszen a GDP a HDI egyik dimenzióját képezi.

A HDI továbbfejlesztése a globális új e-gazdasági mutató (Global New E-Economy Index, GNEI), amely az információs társadalom legfőbb paraméterét, a tudást is figyelembe veszi, a nemzetgazdaságokat az információs versenyre való felkészültségük alapján rangsorolja. Más módszer alapján rangsorol az Economist Intelligence Unit (EIU), amely a The Economist csoport gazdasági előrejelzésekkel és tanácsadásokkal foglalkozó egysége, amely a demokráciára (Democracy Index) és a kormányzatra (Government Broadband Index) is helyezi a hangsúlyt. A nettó gazdasági jólét (Net Economic Welfare, NEW) mutatója az emberek életminőségének jellemzésére olyan tényezőket is tartalmaz, mint a munkakörülmények, a létbiztonság, a természeti környezet állapota, a politikai szabadság és a demokrácia viszonyai stb.

Az emberi szegénységi mutató (Multidimensional Poverty Index, MPI) tartalmazza azok arányát, akik bizonyos küszöbérték alatti szinten élnek az emberi fejlődés indexének minden dimenziójában - az élettartamot, az egészséges életet, az oktatáshoz való hozzáférést, valamint a megfelelő életszínvonalat is figyelembe véve (Vértesy, 2015).

▲ 4. ábra A vizsgált országok HDI indexének és az egy főre jutó GDP-nek korrelációja (saját kutatás)

5. ábra A vizsgált országok MPI indexe (Human Development Report (2019) alapján saját kutatás)

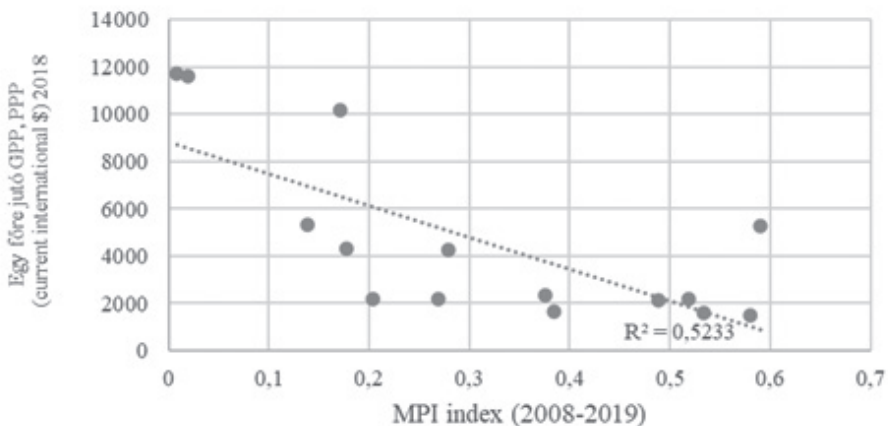

Az ASAF egy olyan afrikai hallgatók, öregdiákok és szakemberek platformja, akik részesülnek az Európai Unió és az Afrikai Unió által finanszírozott nemzetközi mobilitási ösztöndíjakban, amely lehetőséget kínál cserére, együttműködésre és kapacitásépítésre. Forrás: <https://www.asaf.africa/about/who-we-are>

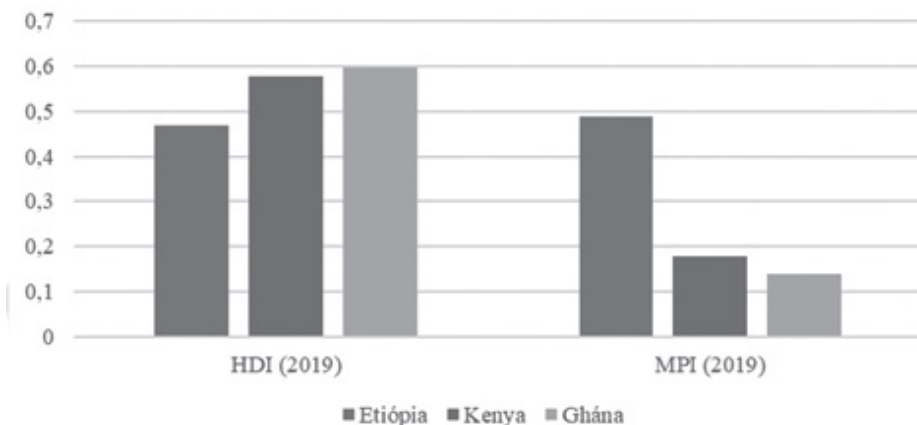
A második hipotézisem, hogy a legmagasabb MPI index-szel bíró országokból érkezik a legkevesebb hallgató Magyarországra.

A legtöbb FAO hallgatót nyújtó országokat figyelembe véve megállapítható, hogy nincs érdemi összefüggés az MPI index és a mobilitási hajlandóság között, hiszen Etiópiában, ahonnan a legnagyobb számú hallgató érkezett Magyarországra az elmúlt 12 évben nagyon magas, 0,489 a szegénységi mutató, ugyanakkor ez a mutatószám Kenya (0,178) és Ghána (0,138) esetében nagyon alacsony. Megállapítható, hogy ahol magas az MPI index, onnan érkezett a legkevesebb hallgató Magyarországra: Dél-Szudán, Burkina Faso, Csád. A 6. ábrán látható, hogy az MPI és az egy főre jutó GDP között közepesen erős negatív összefüggés ($r=0,72$) állapítható meg. Minél magasabb a GDP, annál alacsonyabb a szegénységi index értéke.

Az országok (makroszintű) versenyképességét méri a globális versenyképességi mutató (Global Competitiveness Index, GCI). A GCI 12 pillérrre épül, amelyek az ország termelékenységét és versenyképességét befolyásoló intézményi, politikai és egyéb kapcsolódó mérőszámokat tartalmazzák. A globális versenyképességi index (GCI) több, mint 100 mutatót követ közel 140 gazdaság számára (The Global Competitiveness Report 2017-2018). A hatodik pillér az oktatás és képességek, mely az érintett országok esetében a következőképpen alakul. A három, legtöbb hallgatót küldő országot (Etiópia, Kenya, Ghána) vizsgálva megfigyelhető, hogy ezen országok esetében az alacsony GCI érték alacsony GDP-vel párosul. További összefüggést analizálva a korábban jelen tanulmányban megemlített makrogazdasági mutatókkal megállapítható, hogy ahol alacsony az MPI index, ott magas a HDI index értéke és fordítva, a magas MPI index alacsony HDI-vel párosul. Tehát egyértelműen kijelenthető, hogy ahol magas a szegénységi mutató értéke, ott alacsonyabb az emberi fejlettségi mutató számértéke (7. ábra).

6. ábra A vizsgált országok MPI indexének és az egy főre jutó GDP-nek korrelációja (saját kutatás)

7. ábra A vizsgált mutatószámok a legtöbb FAO hallgatót küldő országokban (saját kutatás)

A Globális Versenyképességi Riportban (2017-2018) szereplő adatok elemzése során kiderül, hogy a vizsgálatban résztvevő országok közül a legjobban javuló afrikai országok éves összehasonlításban Madagaszkár (121. hét helyet javított), Gambia (117., hat helyet javított), Kenya (91., öt helyet javított), a makrogazdasági környezet (Madagaszkár esetében) és az áruk, a munkaerő és a pénzügyi piacok hatékonyságának (Gambia, és kisebb mértékben Kenya) növekedésének köszönhetően (The Global Competitiveness Report 2017-2018). Általában a makrogazdasági stabilitás és az intézményi bizalom helyreállítása rövid távú prioritás az afrikai versenyképesség és növekedés újjáélesztése szempontjából. A termelékenységgel összefüggő különbségek csökkentése érdekében hosszú távon folyamatos beruházásokra lesz szükség az infrastruktúrába, a humán tőkébe és a technológiai fejlesztésbe.

E kutatás relevanciája és jelentősége abból a tényből adódhat, hogy a felsőoktatási hallgatók mobilitása nagyon értékes és érdekes kutatási téma, amely mind a befogadó, mind a küldő országok szempontjából elemezhető. A felsőoktatási hallgatók mobilitása továbbra is alapvető aggodalomra ad okot, mivel számos kulcsfontosságú, átfogó tematikus kérdést tartalmaz, amelyek egyaránt elemezhetők a felsőoktatási intézmények és szakpolitikák, a globalizáció, az ismeretek létrehozása és átadása, a fejlődés, demográfiai, gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális kérdések különböző szemszögeiből.

Konklúzió

Ez a tanulmány azzal érvelt, hogy fontos a hallgatók és mobilitásuk tanulmányozása a globális tudástársadalomban, mivel ezek központi szerepet játszanak a növekedésben, a fejlődésben és az általános haladásban. Jelen tanulmány makrogazdasági mutatószámok segítségével bizonyítja, hogy azokban az afrikai országokban, ahol magas a szegénységi mutató értéke, ott alacsonyabb az emberi fejlettségi mutató számértéke. A vizsgált 16 afrikai ország tekintetében megállapítható továbbá, hogy

minél magasabb az egy főre jutó GDP, annál alacsonyabb a szegénységi index értéke, valamint számításaim igazolják, hogy a HDI és az egy főre jutó GDP között igazán erős pozitív korreláció állapítható meg.

Tekintettel arra, hogy a fejlett világ fogadó országai több nemzetközi hallgatót fogadnak, és vonzó célpontok a világ legtehetségesebb fiataljai számára, a fejlett (központi) és a fejlődő (perifériás) országok közötti tudástermelés- és terjesztés folyamatában is létrejöhetnek új kapcsolatok. A fejlett világ felsőoktatási intézményei több tehetséges diákot vonzanak, s amennyiben sikerül is megtartani őket a fogadó országban, a fiatalok hozzájárulhatnak a tudás termeléshez és elosztáshoz, mellyel a fejlődő országok intézményei a technológia, tudás, áruk és szolgáltatások terén egyfajta függőségi helyzetet vállalnak. A magasan fejlett infrastruktúrával, vonzó fizetéssel és fejlett kutatási létesítményekkel rendelkező országok jelentős versenyelőnnyel bírnak ahhoz, hogy olyan tehetséges nemzetközi hallgatókat vonzzanak, akik hosszú távú nemzetközi tapasztalatokat hoznak magukkal, és hozzájárulhatnak a tudásalapú gazdaság fejlődéséhez a fogadó országokban. E tekintetben az afrikai egyetemek a legkiszolgáltatottabb intézmények, gyenge pénzügyi és infrastrukturális környezetük a tudástermelési- és terjesztési folyamatokban való marginalizálódásukat okozza. Ennek megfelelően, ha az afrikai felsőoktatási intézmények vonzó célpontok lennének az afrikai és nemzetközi diákok számára, s megtartó erővel is bírnának, a nemzetközi diák mobilitás agyszívó jelensége óriási hatással lehetne a kontinensre. Ahogy Dr. Lalla Ben Barka a Számvevőszék (Economic Commission for Africa) helyettes ügyvezető titkára kijelentette: „Az afrikai kormányoknak felelősségük van abban, hogy a tudás továbbra is a kontinensen maradjon, ellenkező esetben 25 év múlva Afrikában nem lesz tudással bíró munkaerő (Chawawa, 2013). ☀

Felhasznált irodalom

- Adu, K. H. (2019): Student migration aspirations and mobility in the global knowledge society: The case of Ghana. *Journal of International Mobility* 2019 (1) pp. 23-43.
- Bite, P., Konczosné, Sz. M., Vasa, L. (2020): The Concept of Labour Migration from the Perspective of Central and Eastern Europe. *Economics and Sociology* 13 (1) pp. 197-216.
- Byram, M., Dervin, F. (2009): Students, staff and academic mobility in higher education. Cambridge Scholars Publishing, Cambridge
- Bracht, O., Engel, C., Janson, K., Over, A., Schomburg, H., Teichler, U. (2006): The professional value of Erasmus mobility. International Centre of Higher Education Research, University of Kassel, Germany
- Chawawa, M. (2013). Educating for employability in the global economy: the Diaspora option Retrieved from Sunday Standard: <http://www.sundaystandard.info/article.php?NewsID=17156&GroupID=5>
- Gargano, T. (2009): (Re)conceptualizing International Student Mobility The Potential of Transnational Social Fields. *Journal of Studies in International Education* 13 (3), pp. 331-346.
- Honvári, J. (2012): Migrációs potenciál és a potenciális tanulási migráció. Hazai hallgatók külföldi tanulási szándékai. *Tér és Társadalom* 26 (3), pp. 93-113 doi: 10.17649/TET.26.3.2058.

- Human Development Report (2019): United Nations Development Programme ISBN: 978-92-1-126439-5
- King, R., Ruiz-Gelices, E. (2003): International student migration and the European 'year abroad': Effects on European identity and subsequent migration behaviour. *International Journal of Population Geography*, 3., pp. 229-252. <http://doi.org/dqwczg>
- Kovács, V. I., Tarrósy, I. (2017): Internationalisation of higher education in a global world. In: Egetenmeyer, Regina; Guimarães, Paula; Németh, Balázs (szerk.) *Joint Modules and Internationalisation in Higher Education. Reflections on the Joint Module „Comparative Studies in Adult Education and Lifelong Learning”* Frankfurt am Main, Németország : Peter Lang Verlag (2017) 196 p. pp. 39-52. , 14 p. <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/27245>
- Kritz, M. M. (2011): International Student Mobility and Tertiary Education Capacity in Africa. *International Migration* 53 (1) <https://doi.org/10.1111/imig.12053>
- Lakner, Z. (2012): Túl sok agrárszakembert képzünk? *Gazdálkodás*, 56 (1) p.73
- Lukács, E., Völgyi, K., Filep, B., Kovács, Zs. (2020): A „Keleti nyitás” politika a magyar felsőoktatás és a Széchenyi István Egyetem nemzetköziesítésében. *Külföldi Szemle* 19 (1) pp. 80-104.
- Magda S., Marsalek S., Magda R. (2017): Az agrárgazdaságban foglalkoztatottak képzettsége és a jövő igénye, *Gazdálkodás*, 61 (4), pp. 437–458
- Magda S., Herneczky A., Marsalek S. (2008): A felsőoktatás és az agrárképzés dilemmái *Gazdálkodás*, 52 (5) pp. 432-444
- Popp, J., Oláh, J., Kiss, A., Lakner, Z. (2019): Food security perspectives in Sub-Saharan Africa. *Amfiteatru Economic* 21 (51). 361-376. <https://doi.org/10.24818/EA/2019/51/361>
- Report of the Open Working Group of the General Assembly on Sustainable Development Goals (12.08.2014) United Nations General Assembly
- Satti, S., Nour, O. M. (2020): Migration of higher education students from the North Africa Region to the United Kingdom Maastricht Economic and Social Research Institute on Innovation and Technology (MERIT).
- Tarrósy, I. (2011): Afrikai agyelszívás - A kérdéskör néhány mérvado aspektusa. *Afrika Tanulmányok* 5 (3) pp. 45-55
- Tarrósy, I. (2014): Elméleti megfontolások a nemzetközi migrációs tendenciák megértéséhez In: Tarrósy, István; Glied, Viktor; Vörös, Zoltán (szerk.) *Migrációs tendenciák napjainkban*. Pécs, Magyarország : Publikon Kiadó (2014) 376 p. pp. 9-25. , 17 p.
- Tarrósy, I. (2017): Afrikaiak a világban, afrikaiak Magyarországon – Elhanyagolt diaszpóra? *MODERN GEOGRÁFIA* 2017 : 4 pp. 1-14. , 14 p. (2017)
- Tarrósy, I. (2020): Magyarország Afrika-politikája a kommunista korszakban és a poszt-szovjet éraban In: Marsai, Viktor; Nagyné, Rózsa Erzsébet (szerk.) *Magyarország és Afrika 2018-2025* Budapest, Magyarország : Ludovika Egyetemi Kiadó (2020) 222 p. pp. 19-30. , 12 p.
- The Global Competitiveness Report (2017-2018): Insight Report Klaus Schwab, World Economic Forum ISBN-13: 978-1-944835-11-8 <https://www.weforum.org/gcr>.
- UNESCO (2020): Trends in Tertiary Education: sub-Saharan Africa https://www.education-inequalities.org/indicators/higher_1822#?sort=mean&dimension=all&group=all&age_group=attend_higher_1822&countries=all&population=yes
- Vértessy, L. (2015): Gazdasági mutatók. *Nemzeti Érdek* 2015 (1) pp. 315-317
- Woldegiorgis, E. T., Doevenspeck, M. (2015): Current Trends, Challenges and Prospects of Student Mobility in the African Higher Education Landscape DOI:10.5430/ijhe.v4n2p105
- Zelenkov, Y. A., Lashkevich E. V. (2020): Fuzzy regression model of the impact of technology on living standards. *Business Informatics*, 14 (3), pp. 67–81. doi: 10.17323/2587-814X.2020.3.67.81

A szerzőről

Gazdasági agrármérnök,
Szent István Egyetem
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Doktorandusz, Szent István Egyetem Gazdaság- és Regionális Tudományi Doktori Iskola

About the Author

Graduated as agricultural economist at Szent István University (SZIU), School of Economics and Social Sciences, Gödöllő.
Currently, doctoral student in Szent István University's Doctoral School of Economics and Regional Sciences.

kataineh@gmail.com

English Abstract

Connections between FAO Student Mobility and Macroeconomic Indicators in Africa

The internationalization and internationalization of higher education is one of the most actual topics related to education today. The number of foreign students in major higher education institutions is increasing, and international collaborations in the field of education and research are becoming more frequent. However, despite the fact that the topic is so tangible in proximity, we still know a small fragment about the process of internationalization of higher education, the factors that support and hinder the phenomenon. The theoretical significance of the present study is the analysis of the revealed literature and statistical data, while the practical significance is the comparative study of the research carried out in the international context depending on the number of FAO scholarship students coming to Hungary from African countries. Examining the territorial location of the sending countries within Africa, the question arises as to why these countries send students to developed countries, in this case Hungary. Is there a correlation between certain macroeconomic indicators and the mobility tendencies or territorial orientation of students who have received an FAO scholarship?